

בעית האשראי לחומרי מספוא

בנימין לב, המחלקה לבקר, ש.ה.מ.

בחומרי המספוא לאותם צרכנים אשר אינם נהנים מאשראי זה, וכנראה גם לאחרים שלא תמיד עורכים את החישוב המלא, והחישוב נעשה לפי המחירים המופיעים בלי לקיחת האשראי בחשבון. כך לדוגמה אם לוקחים בחשבון את תנאי האשראי, במחירים שנקבעו לחומרי מספוא ל-14.10.80, לא היה כדאי באופן מוחלט להשתמש בסובי חיטה. למרות זאת יש בהם שימוש מלא.

סובי חיטה עולים 1,170 שקל לטון ויש לשלם עבורם במזומן. גרגרי תירס עולים 1,490 שקל לטון ומשלמים עבורם כעבור שלושה וחצי חודשים בתנאי אינפלציה של 130% לשנה, בתוספת ריבית. יוצא, שמחיר סובי החיטה מגיע ליותר מ-1,600 שקל אם משלמים עבורם באותם תנאי אשראי כמו עבור הגרגרים, ובתנאי מחירים אלה לא כדאי להשתמש בסובי החיטה להזנה.

עיוותים דומים קורים גם בחישובי מחירי האנרגיה והחלבון. הדבר גורם גם לשיבוש חישוב מחירים אלטרנטיביים לחומרי המספוא, כדאיות גידול מספוא במשק, ועוד.

מחיר החלב לצרכן

חישוב עלות הגרגרים בשערי דולר עתידיים בתוספת ריבית מיקר אותם. ייקור זה משפיע גם על מחיר החלב לצרכן. התוצאה: ייקור החלב והקטנת צריכתו, דבר הפוגע בהתפתחותו של ענף ייצור החלב.

התמורה ליצרן עבור תוצרת חלב

תנאי האשראי נלקחים בחשבון בהתחשבות הענפית על התמורה עבור התוצרת. לכן יתכן שיש תנאי אשראי מועדפים אבל למעשה הם מוחזרים בזמן חישובי מחירי החלב לצרכן, כך ששוב למעשה, הענף אינו נהנה מהטבות אשראי אלה.

מצד שני כאשר מועלים מחירי המספוא,

לחלק מחומרי המספוא לבעלי חיים ניתן אשראי בעת רכישתם. מחיר חומר המספוא לחקלאי נקבע בהתאם למשך האשראי – כאשר החישוב נערך לפי תחזית שער החליפין של הדולר במועד החזר האשראי ובתוספת ריבית, וכמובן על בסיס עלות אותו חומר מספוא.

להלכה ניתן אשראי זה למגדלים (לענף), אבל למעשה אין הוא מגיע לידיהם, אלא כלל המשק נהנה ממנו. מאידך נלקח האשראי הזה בחשבון בהתחשבות על מחירי המוצרים.

תנאי האשראי השונים הניתנים לחומרי המספוא השונים, גורמים גם לעיוות של שיקול כדאיות השימוש באותם חומרים, כי חישובים אלה של הרכב תנאי האשראי אינם נלקחים בחשבון. מכאן נראה שיתכן שהריווח מאשראי זה יוצא בסופו של דבר בהפסד, וכדאי לבחון היטב אם כדאי להמשיך בשיטה זאת.

מי נהנה מהאשראי?

אירגוני הקניות נותנים לגרגירים אשראי של כ-4 חודשים. לכוספת סויה יש אשראי של חודשיים וליתר חומרי המספוא אין אשראי כלל. על אף תקופות אשראי אלו מועלה ברוב המקרים מחיר תערובת המזון המרוכז מיד לאחר כל עליה של מחיר חומרי המספוא, כאשר במקרים רבים זכויות האשראי על המספוא מוכללות בחישובי האשראי הכלליים של המשק, של האגודה במשק המשפחתי, של הכפר, של אירגון הקניות וכדומה. יוצא מכך שהנהנה אינו הצרכן הישיר של המספוא, דהיינו ענף החלב או ענף בעלי חיים אחר – אלא המשק בכללותו. יתכן שאין בכך אסון, אך זה מזיק לענף, כי הדבר פוגע בריווחיות הענף בהשוואה לענפים אחרים במשק ובכושר תחרותו אתם.

כדאיות מעוותת

האשראי השונה לחומרי המספוא השונים גורם לעיוותים בחישובי כדאיות השימוש

כדאי שאנשי כלכלה יבחנו סוגיה זאת באופן יסודי, ויתכן שאזי יתברר שכדאי לענף ולמשק החקלאי לבטל את האשראי לגרורים ולכוספות כפי שהוא ניתן היום, ולמכור אותם במחיר נמוך הרבה יותר במזומנים.

מצביעים על כך שיש תנאי אשראי, ובשל כך מאחרים בתשלום הפיצוי עבור העלאת המחירים – כך שמצד אחד הענף אינו נהנה ומצד שני הוא אף נפגע.

★

טיפול ואחזקה של מרכזי מזון לרפת

גד שפט, אגף למיכון וטכנולוגיה, ש.ה.מ.

לחות (חומר יבש) ובמידה פחותה יותר אפר ומרכיבים אחרים, ישלימו את הבדיקה החזותית ויסייעו להרכיב לבקר מנה אמיתית ולא תאורטית. בדיקת הלחות חשובה לקביעת מדיניות האחסנה. לכל חומר מספוא יש גבול לחות המאפשר איחסון בטוח. ככל שהחומר יבש יותר, ניתן לאחסנו לזמן ארוך יותר ללא קילקול. כאשר החומר לח מהנדרש, יש מספר אפשרויות: להחזירו למקור, כמו למשל כוספה – לבית הבד. כשהלחות היא מעל לתקן הרשמי, יש לדרוש פיצויים עבור הרטיבות העודפת ו/או לאחסן את החומר הלח בנפרד לשימוש מיד. ציוד לבדיקת חומר יבש במשק (תנור ייבוש ומאזנים חצי אנליטיים) יאפשר בדיקה מהירה ויעילה של חומרי המספוא המתקבלים. קבלת תוצאת בדיקת לחות מהירה תעזור רבות באחסנה תקינה של החומרים במרכז המזון.

לעיתים: בוודאי שיש עוד צורך בלימוד צורת אחזקה נכונה של חומרי המספוא במרכז המזון, למשל איך לאחסן את חבילות השחת והקש מהגדלים השונים במסגרת מרכז המזון, איך נשמרים גרעינים שלמים, לפני גריסה, במבנה איחסון שטוח, מפני ציפורים וזכרנים ועוד. ולסיכום: העיקרים לטיפול נכון של מרכז המזון לרפת הם: ניצול יעיל של המבנים, שמירה על סדר ונקיון, וביקורת המשקל והאיכות של החומרים בעת קבלתם ובאיחסונם.

מרכז מזון לרפת – לאחר שנבנה כהלכה – מחייב טיפול ואחזקה. המבנים עצמם כמעט ואינם דורשים אחזקה, אך יש לדאוג לניצולם היעיל ולשמור על החומרים המוכנסים לתוכם. ניצול יעיל יתבטא במילוי מכסימלי של המבנים בחומרים הכדאיים לשימוש. אל יעמוד מבנה ריק כאשר ניתן לרכוש חומר הכדאי לשימוש ולאחסון. למשל, כאשר מתפנה תא של גרעיני כותנה יש לחפש חומר אחר שכדאי לשימוש ולמלא את התא שהתפנה. ניצול יעיל יתבטא במניעת פחת פיזי זאת על ידי איחסון החומרים בתוך המבנים, כך שלא יגלשו החוצה ולא יתפזרו בשטח. פעולה זו משתלבת עם שמירה על נקיון וסדר במרכז המזון (בקרה על החומרים המתקבלים למרכז המזון, ובקרה על האיחסון). 1. ודא התאמת המשקל של החומר המתקבל, זאת באמצעות מאזני גשר של המשק או מאזניים חיצוניים. מי שאין לו סידור מתאים לבדיקה שיגרתית של משקל החומרים המתקבלים, עלול להיזקק במידה רבה.

פחות מקובל שחומרים נעלמים ממרכז המזון, אך יש להשגיח גם על כך.

2. ודא את איכות החומרים המתקבלים. בדוק כל משלוח שמתקבל חזותית: התאמת החומר אשר סופק לזה שהוזמן, צבעו, ריחו, צורתו הפיזיקלית, גושים, וכד'. בדיקה חזותית, בעיקר לאחר נסיון, תגלה כמעט הכל לגבי איכות החומר. בדיקות נוספות, במיוחד בדיקת